

Священик Мілан ЖУСТ

ХРЕЩЕННЯ ЯК ОСНОВА ВСІХ ХРИСТІЯНСЬКИХ СВЯТ

Коли я дізнався, що цей рік присвячений темі «свята», то замислився, з якого ж свята міг би розпочати. Дійсно, є чимало типів свят і вони вельми різняться між собою. І згодом я пригадав, що початок цієї конференції припадає саме на день мого хрещення.

Для нашої культури не притаманно особливим чином відзначати річницю хрещення, але для мене цей день надзвичайно важливий, навіть незважаючи на те, що зовнішньо я зазвичай не відзначаю його. Однак сила свята не полягає лише у зовнішніх формах його виявлення.

Хрещення

Я гадаю, що всі ми погодимося з тим, що головним християнським святом є Пасха Господа нашого Ісуса Христа. Хрещення ж кожної людини – це символічна реалізація Пасхи Христової в її житті. Те, що колись, близько 2000 років тому, пережив Христос, стало в день мого хрещення основою мого життя. Своєю смертю та Воскресінням Христос дарував мені істинне життя. Це істинне життя більш не пов'язане трагічно з гріхом Адама, з відокремленням від Бога і з роз'єднанням між людьми. І якщо ми кажемо «символічна», це означає «реальна», у найпіднесенішому сенсі слова «символ», який об'єднує видиме й невидиме, людське й божественне. Це означає, що хрещення поєднує мене з основоположною подією всієї історії, якою і є Пасха Христова.

І якою мірою, потім, у цьому житті я помираю з Господом, тобто помираю стосовно своєї волі та численних спокус, котрі мене охоплюють, такою ж мірою зможу співвоссреснути з Ним. Чим глибше Його Пасхальна таїна просякає в моє життя, тим я живіший і тим поважніше моє життя вже спасене у Христі. І чим більше я усвідомлюю цю таїну і живу нею в моїй повсякденності, тим більше день мого хрещення стає

для мене істинним святом. Навіть незважаючи на те, що зовнішньо і не відзначаю його, я переживаю його в серці, і саме це має для мене значення. *«[Кажу так] не тому, що я вже досягнув або вже вдосконалився, - як каже апостол Павло, - але прагну чи не досягну я того чим Христос Ісус досягнув був мене»* (Флп 3:12).

Померти задля своєї волі

На сьогодні найважливішим аспектом свята вважається радість, чи, краще сказати, звеселяння. Тому не завжди так легко сприйняти хрещення як істинне свято. Дійсно, хрещення вміщує в себе також і смерть, і смерть жорстоку – не лише смерть Христову, а й нашу власну, смерть гріху, тобто пристрастним проявам нашого життя. Ідеться про те, щоб відмовитися від певних зручностей і насолод життя, і це видається супротивним самому духові свята, під яким часто-густо мається на думці саме насолода, звеселяння. І найбільш тяжка смерть, хоча й найбільш спасенна, – це якраз померти задля своєї волі. Це можливе лише в тісному спілкуванні з Христом, Який цілковито підкорився волі Божій.

Тут, як і під час будь-якого обговорення релігійних питань, ми стикаємося з антимонією, зовнішньою суперечністю для нашого розуму: як можна сполучити смерть зі святом. Антимонії не легко сприйняти, вони здебільшого незручні, і ми прагнемо уникнути їх, але незалежно від того, подобається нам це чи ні, вони становлять частину нашого життєвого досвіду, а також історії спасіння, догматів тощо. Без антимонії ми ризикуємо відсторонитися від істинного життя, від таїни взаємовідносин між Богом і людиною. Дійсно, у святі присутні моменти веселощів, насолоди, радощів, і такий аспект є важливим і необхідним, проте це тільки один аспект, що не впливає автоматично і не є цілком правильним без іншого аспекту. Життя вчить нас, що неможливо досягнути істинної радості, не переступивши через певні страждання, «ніч», внутрішнє протистояння. Нема Пасхи без Страсної п'ятниці. Чому ж це так? Апостол Павло тут сказав би: *«Ввійшов у світ гріх, і з гріхом смерть»* (Рим 5:12).

Гріх призводить до смерті

Насправді, Адам в раю в певному сенсі вже був щасливий, переживав постійне свято й міг і надалі залишатися в цьому стані за умови збе-

реження вірності Богові. У чому ж полягало це щастя? У спілкуванні з Богом і дружиною, яку Бог створив для нього. Але замість того, щоб у повноті жити відносинами з ними, людина звернулася до предметів, до речей, за допомогою яких мала намір забезпечити своє життя. Дійсно, спокусник змусив її взяти під сумнів ці відносини, спровокував її більше не довіряти нікому. Від Бога та від ближнього вона звернулася до речей, вважаючи, що знайде в них задоволення. Від постійного свята вона перейшла до праці, аби зберегти певну зовнішню насолоду, але залишалась нещасною, тому що в основі своїй жодна насолода не могла задовольнити її, і вона змушена була постійно шукати їй заміну.

І до цього дня людина слідує тій же логіці: забезпечити себе якомога більшою кількістю насолод і веселощів з метою задовольнити власні забаганки, заповнити певну порожнечу, що утворилась через втрату живого зв'язку, який вона мала з Богом і ближніми. Людина здатна навіть приносити щось у жертву задля власного спасіння, але так чи інакше постійно дедалі глибше і глибше сходить у могилу смерті, з якої, здається, уже не сила більше вибратися – і скільки може, людина робить спроби за допомогою дрібних насолод приховати цю свою трагічну долю.

Виходячи з цієї логіки, видно, що більша частина свят не є істинними святами в християнському сенсі. Коректніше було б називати їх «звеселяннями» чи «гонитвою за насолодами», котрі, однак, не можуть задовольнити людську душу. Людина рано чи пізно знов опиняється перед загрозою смерті: у будь-якому разі дні минають і наближається та днина, коли земне життя з тієї чи іншої причини згасає.

Смертю Христос подолав смерть

Отже, істинне свято відбувається тільки тоді, коли святкується те чи, краще сказати, Той, Хто переборює смерть, Хто в силі знов дарувати життя, істинне життя, котре полягає в спілкуванні між людьми. І Христос робить це, проходячи власне через саму смерть, під владою якої перебуває людина – приймає на себе смерть, котра тяжіє над людиною, аби людина звільнилася від неї і знову почала довіряти Богові та ближньому. «Смертю смерть подолав» – співається Великодньої ночі. Гріх веде за собою смерть, але прийняти смерть з любов'ю, зберігаючи вірність Богові та людям, як зробив Христос, означає перемогу над смертю і повернення до життя. Не що інше, як спілкування з Богом

і близькими рятує від смерті, тоді ж як ізоляція та самоствердження не можуть не потягти за собою смерть.

Ми знаємо, що єврейська Пасха пов'язана з виходом з Єгипту, котрий означав визволення з рабства і повернення до істинного Бога, до зв'язку з Богом Отцем, Проте історія народу, який простував пустелю, показує, як важко залишатися вірним у цьому спілкуванні з Богом, навіть незважаючи на таку спасенну подію. Та й величне щорічне святкування Великодніх урочистостей не було достатнім для збереження живої пам'яті про цю подію, Тоді ніхто інший, як Сам Бог, зробив крок назустріч людині в другому Лику, у Сині, як Боголюдина Ісус Христос. Його зв'язок з Отцем, сповнений віри, і добровільне передання себе в руки людей, з котрими Він поділяв Свое земне життя, зберегли Йому життя, незважаючи на фізичну смерть. Іншими словами, Отець воскресив Його від смерті. І якщо ми перебуваємо в спілкуванні з Христом, то можемо і ми посеред випробувань передчувати воскресіння. Це спілкування з Богом й іншими людьми ми святкуємо особливим чином під час здійснення Євхаристії, Божественної Літургії, котра є найкращим виявленням християнського свята.

Якщо Євхаристія зачіпає певним чином усіх людей, хрещення – це особливе персональне свято для кожного з нас, що поєднує людину з Богом і водночас з усіма іншими хрещеними людьми, котрим Бог дарував Себе у Христі. Це подія, в якій ми помираємо з Ним – помираємо задля всього того, що не поєднує з Ним, що може бути навіть приємним і привабливим, але роз'єднує нас із Богом. Це зречення – як смерть, а смерть тяжка, завдає болю. Та якщо людина помирає з Христом, із вірності Йому, Він Сам спасає нас від смерті й відкриває нам істинне життя, котре полягає в спілкуванні з Богом і з тими, кого Він любить і через кого віддав Свое життя.

Свято означає перебувати в спілкуванні

У цьому світі будь-яке інше свято, за умови, що воно базується на цій основоположній тайні, стає істинним святом, котре допомагає нам уникнути смерті й створює спілкування.

Істинне свято не залежить у такому разі від того, як воно святкується зовнішньо, раді чи ні його учасники, чи звершують його з сильно вираженим почуттям чи ні. Це залежить переважно від сердечної ласки: «Блаженні чисті серцем, бо вони побачать Бога» – ті, котрі зберігають

чисте серце, тобто не маючи власних інтересів і перебуваючи в спілкуванні з Богом. Вони блаженні, тому що в будь-який момент можуть переживати свято, тобто спілкування з Богом, навіть якщо перебувають на війні, у хворобі, гнанні, приниженні, голодні. І дійсно, як каже апостол Павло, ніщо не може відлучити нас від любові, якою Христос нас любить (пор. Рим 8:39). Коли ми перебуваємо в спілкуванні з Ним, тоді для нас свято.

І ця конференція також є святом, оскільки кожен із нас живе любов'ю до Господа, який нас спас, і нас об'єднують наші братерські стосунки. Це свято однак видається неповним, тому що рани все ще залишаються незагоєними: ми ще не маємо повного спілкування, оскільки поміж нашими Церквами та громадами залишаються відкритими питання, які не припускають можливості причащатися з однієї чаші. Це завдає мені болю, особливо, коли я присутній на православній Божественній Літургії і не можу причащатися разом із православними. Та мені ще більше болить, коли я здійснюю Євхаристію в моїй громаді і там також присутні православні, котрі не можуть підійти до Святих Дарів. Ми вже об'єднані, але ще не в усій повноті. Залишається цей біль, проте водночас великою є й надія, що з поміччю Божою, разом приносячи цей біль Господу, ми маємо сили приборкати його.

Шлях до повного спілкування

На вашій землі, тут, в Україні, це наболіле питання поставлене особливо гостро. Багато хто страждає з причини роз'єднань, тоді як інші цим спокушаються і віддаляються від Церкви. Ці рани – важкі, і ми не можемо вигоїти їх поодиночці, лишень нашими людськими силами. Проте і Господь не може зробити це без нас.

Однак вихід є, і моя надія на це велика, та можливе це тільки в тому разі, якщо ми приймемо всерйоз наше хрещення. Дійсно, за посередництвом хрещення ми були поєднані з Христом, були «прищеплені» до Того, Хто своєю смертю за нас дарував нам прощення, закликав нас до спілкування з Ним. Цей дар Його сприяє нашій зустрічі, нашому взаємопрощенню та примиренню. І якщо ми будемо більш близькі до Христа, якщо будемо в ньому поєднані дедалі більше, будемо також і в більш тісному спілкуванні одне з одним. Наскільки сильнішим буде в нас усвідомлення того, що ми перебуваємо у Христі та становимо Його Тіло, настільки реальнішим уже буде наше спілкування.

Я гадаю, що саме в цьому полягає істинний сенс хрещення, котре є першим й основоположним святом для нас, християн. На його підвалинах зводяться й набувають сенсу всі інші свята, які таким чином дедалі більше наближаються до ідеалу істинного свята, стають більш довговічними й спроможними примирити й об'єднати нас. У протилежному разі, без Христа, свята, що відзначаються лише зовнішнім чином, продовжують роз'єднувати нас. Тому для нас, християн, відзначати свято – це не стільки зовнішнє виявлення, хоча й вельми значуще, самих урочистостей, а переважно означає зсередини брати участь у Божественному житті Ликів Пресвятої Трійці. Господь Ісус Христос із Духом Своїм хай допоможе нам перевтілити в життя те, що Він Сам попрохав в Отця: *щоб були вони одно, як Ми!* (Ін 17:11). І хай буде завжди слава Отцю, і Сину, і Святому Духу. Амінь.